

ไทรจิวร การตัดเย็บไทรจิวร

1	สบง	1
2	ผ้าจีวร	3
3	ผ้าสังฆาฏิ	15
4	อนุวาต	25
5	การย้อม	29
6	อุปกรณ์	35

1. สบง

ผ้าสบงคือผืนหนึ่งใน 3 ผืนของชุดไตรจีวร ที่พระภิกษุสามเณรใช้สำหรับนุ่ง เรียกชื่อตามพระวินัยว่า “อันตรวาสก” อ่านว่า “อัน-ตะ-ระ-วา-สก หรือ อัน-ตะ-ระ-วา-สะ-กะ” มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า เวลานุ่งให้ตานบนปิดสะดือ และด้านล่างปิดครึ่งแข้ง

1.1 การเลือกผ้า

สบง ปกติจะใช้ผ้าที่หนาเช่นผ้าชันพอไรซ์ ที่มีผ้าเนื้อหนาละเอียดซับเหงื่อได้ดี หรืออาจจะใช้ผ้ายาตีหรือผ้าไหมก็ได้ขอให้มีเนื้อผ้าหนา

1.2 การกะขนาดขนาดผ้า

ด้านยาว: สบงที่นิยมจะมีชั้น 5 ชั้น มีความยาวไม่ต่ำกว่า 230 ซม. (เพื่อป้องกันผ้าแหวกเวลานุ่ง) แต่ไม่ควรยาวเกิน 250 ซม.

เพราะจะเกินขนาดที่พระวินัยเจ้าบัญญัติ ด้านสูง: ยืนตัวตรง ใช้สายวัด วัดเหนือสะดือลงมาถึงครึ่งหน้าแข้ง นั่นคือขนาดความสูงของสบงที่เหมาะสม

1.3 การคำนวณในการตัด

จะเหมือนกันกับการคำนวณจีวร เพียงแต่ลดจำนวนชั้นในการคำนวณลงเท่านั้น

1.4 การเย็บและย้อม

ขั้นตอนจะเหมือนกับการเย็บย้อมจีวรทุกประการ

2. ผ้าจิวร

ผ้าจิวรเป็นผ้าผืนหนึ่งในสามผืนของผ้าไตรจิวร เป็นผ้าที่พระสงฆ์ใช้ห่ม เรียกชื่อตามพระวินัยว่า อุตราสงค์ อานวา “อุ-ตะ-รา-สง หรือ อุ-ตะ-รา-สัง” ห่มให้เป็นปริณทล (งาม หรือเหมาะสม) ให้ด้านบนปิดหลุมคอ ชายด้านล่างปิดครึ่งแข้ง

2.1 การเลือกผ้า

จิวร ผ้าที่เหมาะสมต่อการตัดจิวรควรเป็นผ้าไม่หนามาก เช่นผ้าป่านมัสลิน ป่านสวิส ลินิน หรือป่านอินเดียเป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความชอบของผู้ใช้
ในพระวินัยอนุญาตให้ใช้ผ้าทุกชนิดยกเว้นผ้ากำพล คือผ้าที่ทอด้วยผมมนุษย์

ส่วนต่างๆ ของจิวร

2.2 การกะขนาดขนาดผ้า

ด้านกว้าง: เพื่อให้ไม่เกิดความสับสนจะเรียกว่า “ด้านสูง” มีวิธีการกะขนาดจิวรให้เท่ากับตัวผู้ใส่จะมีวิธีการกะขนาดดังนี้
ให้เจ้าของจิวรจับตลับเมตร สายวัด หรือเชือกให้ยกแขนขึ้นด้านบนให้สูงที่สุด

แล้ววัดขนาดจากตำแหน่งที่จับ ถึงตำแหน่งหนึ่งฝ่ามือขึ้นมารี้งข้าง
ขนาดที่ได้จะได้จะนำมาคำนวณต่อไป

การวัดหาด้านสูงของผ้า

ด้านยาว: ให้ผู้ต้องการจีวรยืนตัวตรงเท้าชิด จะใช้สายวัดหรือเชือกทาบครึ่ง คล้องคอของผู้ต้องการจีวร ปล่อยให้ปลายเชือกทั้งสองด้านแตะพื้นพอดี แล้ววัดดูความยาวของเชือกนั้นคือขนาดความยาวของจีวรที่เหมาะสมกับตัว

การวัดหาความยาวของผ้า

2.3 การคำนวณผ้าเพื่อตัด

ก่อนอื่นเราต้องดูลักษณะของผ้าที่มีว่าเป็นผ้าหน้ากว้างเท่าไร

ควรระบุแบ่งการตัดออกเป็นกี่ชิ้น โดยปกติแล้วถ้าผ้ากว้างน้อยกว่า 115 ซม ถือว่าเป็นผ้าหน้าแคบ

2.4 การหาคำนวนหาผ้าหัดในการย้อม

จากนั้นจะคำนวณหาส่วนหัดในการเย็บย้อม ซึ่งมีวิธีหาดังนี้ คือ

- (1) ตัดผ้าแต่ละด้านเป็นริ้วยาว 110 เซนติเมตร กว้างประมาณ 2.5 เซนติเมตร ขีดหัวท้ายในระหว่างผ้าด้วยปากกาลูกลื่นที่ชักไม่ออก ให้มีระยะห่าง 100 เซนติเมตร
- (2) ทำสัญลักษณ์ ว่าคุณด้านไหนให้ชัดเจน เพราะผ้าส่วนกว้างกับส่วนยาวจะหัดไม่เท่ากัน
- (3) นำผ้านั้นไปต้มในน้ำเดือด 15 นาที หรือจะให้ได้น้ำที่แน่นอนกว่าก็ใช้วิธีการย้อม
- (4) ผึ่งหรือ รีดผ้าให้แห้ง
- (5) วัดดูว่าผ้าหัดไปกี่เซนติเมตร เมื่อเทียบกับค่าก่อนการทดลอง ค่าที่ได้ตรงนี้เรียกว่า “ค่าผ้าหัดในการย้อม” มีหน่วยเป็นเปอร์เซ็นต์ ซึ่งจะนำไปใช้ในการคำนวณเวลาคำนวณเพิ่มความยาวผ้าในการตัด

ตัวอย่างการตัดผ้าในการการทดลองหาค่าผ้าหด

2.5 การกะขนาดขนาดผ้า

สูตรการคำนวณ

[ค่าผ้าหดในการย้อม = ความยาวของผ้าก่อนการทดลอง - ความยาวผ้าหลังการทดลอง (หน่วยเป็นเปอร์เซ็นต์)]

ตัวอย่าง 1

ขีดเส้นจัดรัศขนาด 100 ซม. เมื่อทำตามขั้นตอนด้านบนแล้ววัดได้ว่า
หน้าผาด้านยาวเหลือ 98 ซม. แสดงว่า ผ้าหดไป 2 เปอร์เซ็นต์
หน้าผาด้านกว้างเหลือ 96 ซม. แสดงว่า ผ้าหดไป 4 เปอร์เซ็นต์
ค่าที่ได้นี้จะนำไปคำนวณส่วนหดของผ้าทั้งหมด

2.6 การคำนวณหาค่าผ้าหดในการเย็บ

ในการเย็บหากเป็นผ้าชิ้นเดียว เราจะพับตรงเส้นเพื่อเย็บให้เป็นตะเข็บ
มีศัพย์เฉพาะเรียกว่า “กระดุก” (หากเป็นผาสองชิ้น เมื่อเข้าผาก็จะเป็นกระดุก)
ต่อจากนั้นถึงเย็บรอบที่สองเพื่อทำการล้มกระดุก เพื่อให้ผ้าที่พับหรือต่อแข็งแรง
ในการพับเย็บจะเสียความยาวผ้าไปประมาณ 0.5 ซม.
ส่วนในการต่อผาจะเสียความยาวผ้าไปประมาณ 0.7 ซม.

ผ้าจะเสียความยาวไปอีกในการพับเพื่อเย็บขอบผ้า “อนุวต”

จะเสียไปประมาณด้านละ 0.5- 1 ซม.

ค่าของการเย็บกระดุก และ ค่าพับเพื่อเย็บเข้าอนุวต

จะนำไปใช้ในการคำนวณหาค่าของ “ผ้าที่หดในการเย็บ” มีขนาดเท่าไร
สรุปเป็นสูตรได้ดังนี้คือ

- (1) จำนวนของกุนี กุนีคือช่องรอยต่อระหว่างชั้น ทางด้านยาว
ดังนั้นกุนีจะมีน้อยกว่าจำนวนชั้น อยู่ 1 เสมอ ตัวอย่าง หากสบงมี
5 ชั้น ก็จะมีกุนี อยู่ 4 และ จีวร 9 ชั้น ก็จะมีกุนีอยู่ 8

- (2) ขนาดจีวรที่ต้องการ คือขนาดที่เราได้วัด ดังแสดงในวิธีกะผ้า
- (3) จำนวนชั้น คือ จำนวนของตอนของผ้าที่เราต้องการ
ตามที่นิยมทำที่วัดบึงแสนสุข และวัดทั่วไป สบงจะมีจำนวน 5
ชั้น จีวรและสังฆาฏินิยม 9 จะมากกว่านี้ก็ได้ แต่ต้องเป็นจำนวนคี่

วิธีคำนวณ

ซึ่งสามารถแทนค่าต่างๆ ได้ดังนี้

ค่าผ้าหดในการเย็บ-ย้อม แยกได้ดังนี้ คือ

- (1) ค่าพับอนุวาททั้งสองด้าน ด้านละ 1 ซม หรือเล็กกว่าตามความชำนาญในการเย็บ
- (2) ขนาดอนุวาททั้งสองด้าน ด้านละอย่างน้อย 16 ซม (ใหญ่เล็กกว่านี้ตามต้องการ)
- (3) ขนาดการหดเวลาเย็บกุสและต่อผ้า ผ้าจะหดประมาณ 0.5 ซม.
ต่อหนึ่งเส้นของการพับเย็บ และประมาณ 0.7 ซม เย็บต่อหนึ่งเส้นการต่อ
- (4) ขนาดการหดเวลาซัก หรือย้อม หาได้จากการหาอัตราการหดของผ้า
ด้วยการต้มและรีด ก่อนทำการตัด

ในการคำนวณหาค่าของ มณฑล เราจะแยกทำที่ละส่วนคือ ส่วนด้านยาว และ
ส่วนด้านสูง

ส่วนด้านยาว

การคำนวณหาค่า มณฑล แทนค่าตามสูตรได้ดังนี้

ค่าความกว้างของมณฑลในส่วนด้านยาว ที่ได้ก็คือ 30.2 ซม.
ในการตัดผาจริงๆ เราอาจจะปัดเลขทศนิยมให้เป็น 30
เพื่อความสะดวกในการตัด

ส่วนด้านสูง

การคำนวณหาค่า มณฑล แทนค่าตามสูตรได้ดังนี้

ค่าความกว้างของมณฑลในส่วนด้านสูง ที่ได้ก็คือ 56 ซม.
ในการตัดผ้าจริงๆ หากมีทศนิยม
เราอาจจะปัดเลขทศนิยมให้เป็นจำนวนเต็ม

เมื่อได้ค่าของทั้งสองส่วนออกมาแล้วจะเขียนออกเป็นสัญลักษณ์ได้ว่า
ต้องการตัดจีวรขนาด 30 x 56 ก็จะเป็นที่เข้าใจในผู้ตัดเย็บจีวรของวัดบึงแสนสุขว่า
ต้องวัดมณฑลด้านกว้าง 30 ซม. ด้านยาว 56 ซม.

2.7 การขีดผ้าเพื่อตัด

เมื่อได้ขนาดความยาวและสูงของ มณฑลแล้ว จะอธิบายวิธีการตัดผ้าต่อไป
ในการตัดผ้านี้มีอุปกรณ์ดังต่อไปนี้

อุปกรณ์

- (1) พื้นที่เรียบกว้างขนาด 3 เมตรขึ้นไป ยาวอย่างน้อย 5 เมตร อยู่ในห้องที่ลมสงบ
- (2) ไม้ขีดลุมินัม ยาว 4.5 เมตรหนึ่งอัน 2.5 เมตร หนึ่งอัน
(สองอย่างนี้ไม่ต้องมีเส้นกำหนดขนาด) ไม้บรรทัด 60 ซม. หนึ่งอัน
- (3) ปากกาลูกลื่น สีน้ำเงิน
- (4) กรรไกรตัดผ้าชนิดดี
- (5) ตลับเมตร หรือ สายวัด

วิธีการขีดผ้า

- (1) ปูผ้าให้เรียบ
- (2) จัดริมผ้าด้านยาวให้ได้เส้นตรง (เท่าที่ทำได้) ทำได้ด้วยการขีดเส้นขอบที่ริมผ้า
เพื่อตัดส่วนที่แข็งของผ้าออก
- (3) วัดหน้าผ้าด้านกว้างให้ได้ฉาก
ทำได้ด้วยการพับผ้าให้ได้มุมฉากแล้วขีดเส้นเพื่อขลิบหัวผ้า
- (4) แทนค่าการวัดลงในแผ่นผ้า

วิธีการวัด และแทนค่าลงในแผ่นผ้า

- (1) หน้าผาด้านยาวเพื่อใช้เป็นส่วนสูงของจีวร
- (2) ส่วนสูงของจีวรจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน เริ่มวัดจากเส้นขลิบหัวผ้า

ส่วนที่ 1

- (1) วัดจากเส้นขลิบหัวผ้าไป 16 ซม. (ขนาดอนุวาท) เพื่อกำหนดอนุวาท จุดหมายไว้
- (2) วัดจากจุดก่อน 56 ซม. (ความกว้างมณฑล) เพื่อกำหนดความสูง อัฏฐมณฑล

ส่วนที่ 2

- (1) วัดจากจุดก่อน 6 ซม. (ความกว้างกุลี) แล้วจุดไว้ เพื่อใช้เป็นอัฏฐกุลี
- (2) วัดจากจุดก่อน 56 ซม. เพื่อกำหนดความสูง มณฑล
- (3) วัดจากจุดก่อน 6 ซม. แล้วจุดไว้ เพื่อใช้เป็นอัฏฐกุลี

ส่วนที่ 3

- (1) วัดจากจุดก่อน 56 ซม. เพื่อกำหนดความสูง มณฑล
- (2) วัดจากจุดก่อนไป 16 ซม. เพื่อกำหนดอนุวาท แล้วจุดไว้

เมื่อวัดเสร็จแล้วให้ขีดเส้น เพื่อกำหนดเป็นเส้นตัด

หากพื้นที่ในการตัดยาวพอเราจะทำขั้นตอนทั้งหมดนี้ 2 หรือ 3 ครั้งได้ในคราวเดียว

หมายเหตุ: หน้าผาด้านกว้างเพื่อใช้เป็นส่วนยาวของจีวร

ขนาดความกว้างของหน้าผ้าโดยทั่วไป จะวัดได้ครั้งละ 3 ชั้น
แยกออกได้เป็น 3 ชั้น

อาจจะมีส่วนผาเหลือก็ให้วัดอนุวาทที่จะมาทาบขนาด 18 ซม.

ไว้เพื่อประหยัผ้า

มีวิธีการดังนี้ วัดจากริมเข้าไปประมาณ 0.5 ซม. แล้วขีดเพื่อขลิบส่วนที่แข็งของผ้าออก และได้เส้นตรงเพื่อเป็นเส้นเริ่มในการวัด

2.8 ชั้นที่ 1 ประกอบด้วย ชั้นที่ 1-3

ชั้นที่ 1

- (1) วัดจากริมผ้าเข้าไป 16 ซม. จุดหมายไว้ เพื่อกำหนดอนุวัด
- (2) วัดความกว้างของมณฑล 30 ซม. เริ่มจากจุดในข้อที่ผ่านมา จุดหมายไว้

ชั้นที่ 2

- (1) วัดความกว้างของกุลี 6 ซม. เริ่มจากจุดในข้อที่ผ่านมา
- (2) วัดความกว้างของมณฑล 30 ซม. เริ่มจากจุดในข้อที่ผ่านมา จุดหมายไว้

ชั้นที่ 3

- (1) วัดความกว้างของกุลี 6 ซม. เริ่มจากจุดในข้อที่ผ่านมา
- (2) วัดความกว้างของมณฑล 30 ซม. เริ่มจากจุดในข้อที่ผ่านมา จุดหมายไว้

2.9 ชั้นที่ 2 ประกอบด้วยชั้น 4-6

ชั้นที่ 4

- (1) วัดความกว้างของกุลี 6 ซม. เริ่มจากจุดในข้อที่ผ่านมา
- (2) วัดความกว้างของมณฑล 30 ซม. เริ่มจากจุดในข้อที่ผ่านมา จุดหมายไว้

ชั้นที่ 5

- (1) วัดความกว้างของกุลี 6 ซม. เริ่มจากจุดในข้อที่ผ่านมา
- (2) วัดความกว้างของมณฑล 30 ซม. เริ่มจากจุดในข้อที่ผ่านมา จดหมายไว้
- (3) วัดความกว้างของกุลี 6 ซม. เริ่มจากจุดในข้อที่ผ่านมา
- (4) สังเกตได้ว่า ชั้นที่ 5 นี้ จะมีกุลีสองอัน เพราะเป็นชั้นกลาง

ชั้นที่ 6

- (1) วัดความกว้างของมณฑล 30 ซม. เริ่มจากจุดในข้อที่ผ่านมา จดหมายไว้
- (2) วัดความกว้างของกุลี 6 ซม. เริ่มจากจุดในข้อที่ผ่านมา

2.10 ชั้นที่ 3 ประกอบด้วยชั้น 7-9

ชั้นที่ 7

- (1) วัดความกว้างของมณฑล 30 ซม. เริ่มจากจุดในข้อที่ผ่านมา จดหมายไว้
- (2) วัดความกว้างของกุลี 6 ซม. เริ่มจากจุดในข้อที่ผ่านมา

ชั้นที่ 8

- (1) วัดความกว้างของมณฑล 30 ซม. เริ่มจากจุดในข้อที่ผ่านมา จดหมายไว้
- (2) วัดความกว้างของกุลี 6 ซม. เริ่มจากจุดในข้อที่ผ่านมา

ชั้นที่ 9

- (1) วัดความกว้างของมณฑล 30 ซม. เริ่มจากจุดในข้อที่ผ่านมา จดหมายไว้
- (2) วัดความกว้างของอนุวต 16 ซม. เริ่มจากจุดในข้อที่ผ่านมา

ข้อควรสังเกต ชั้น 1 และ 9, 2 และ 8, 3 และ 7, 4 และ 6

มีเส้นตำแหน่งเดียวกัน หากปะกบเข้าหากัน ส่วนชั้นที่ 5

จะไม่เหมือนชั้นอื่นๆ และมีกุสีสองอัน

เคล็ดลับสามารถนำไปใช้กับการตัดสังฆาฏิที่มีสองชั้นได้เป็นอย่างดี

3. ผ้าสังฆาฏิ

3.1 การเลือกผ้า

สังฆาฏิ ผ้าที่เหมาะสมแต่การตัดสังฆาฏิควรเป็นผ้าบาง เช่นป่านอินเดีย ป่านมัสลิน ผ้าลินิน

ป่านอินเดียจะเป็นผ้าที่บางมากตัดเป็นสังฆาฏิแล้วจะหนาเท่ากับจีวรที่ตัดด้วยผ้าป่านมัสลิน

3.2 การกะขนาดขนาดผ้า

สังฆาฏิจะวิธีการวัดและขีดเช่นเดียวกับจีวร

จะแตกต่างกันตรงที่ต้องตัดเส้นตัดของทุกชั้นให้แยกชั้นกัน

และต้องทำชั้นแต่ละชั้นให้มีชั้นที่เป็นเงาซึ่งกันและกัน

เพื่อจะได้เย็บเป็นสองชั้นได้ ดังนั้นสังฆาฏิ จะมีผ้าทั้งหมด 18 ชั้น ชั้นที่ 1-9

การขีดผ้าจะเหมือนกับจีวรทุกประการ

3.3 การขีดชั้นที่เป็นเงา

- (1) ตัดผ้าทุกชั้นให้เท่ากับชั้น 1-9
- (2) นำชั้นแต่ละชั้นมาประกบกันที่ละชั้น
- (3) จุดตามเส้นของชุดแรก
- (4) พลิกผ้าขึ้นมาขีดเพื่อให้ทั้งชั้น เป็นเงาซึ่งกันและกัน
หมายความว่า มีเส้นแต่ละเส้นตรงกัน แต่คนละด้าน
- (5) พับผ้าซ้อนกันไว้แยกเป็นแต่ละชั้น เพื่อป้องกันความสับสน

3.4 การเย็บ

- (1) เย็บขึ้นกระดุกกุลี *เส้นขาด* แต่ละเส้นยาวประมาณ 10 ซม.
ที่ไม่ต้องเย็บตลอดแนวเพราะเราจะเย็บเส้นนี้ตอนประกบผ้าสองชั้นเข้ากัน
เส้นอัทฌกุลี *เส้นขวาง* เย็บตลอดแนว เย็บเช่นนี้ทุกๆ ชั้น
เก็บไว้เป็นคู่เพื่อกันลื่น

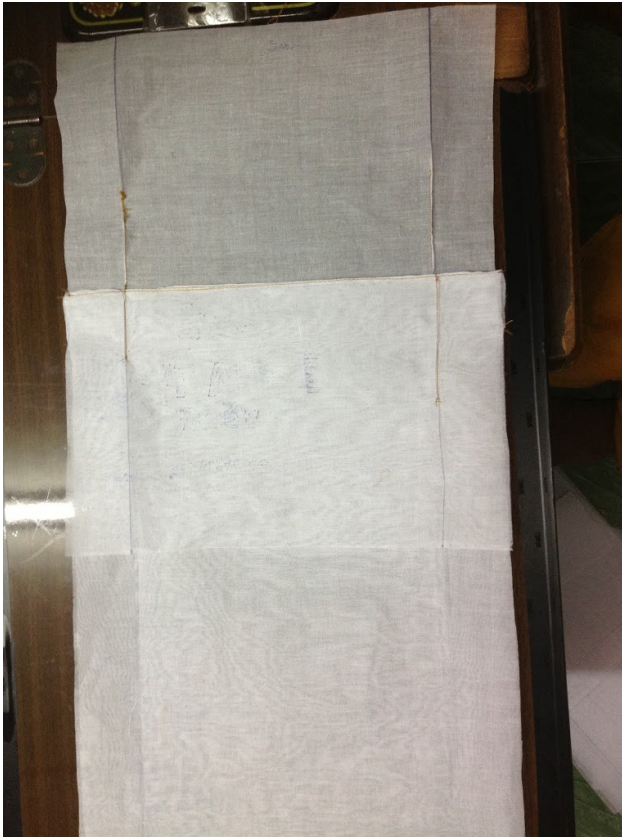
ขึ้นกระดุกผ้าทุกชั้น

- (2) เมื่อเสร็จการขึ้นกระดุกแล้ว เริ่มประกบเส้นอัทฌกุลี (เส้นขวาง) ของชั้นที่ 5
หรือชั้นกึ่งกลางด้านบน จุดสังเกตคือ แนวกระดุกเส้นขาดของชั้น

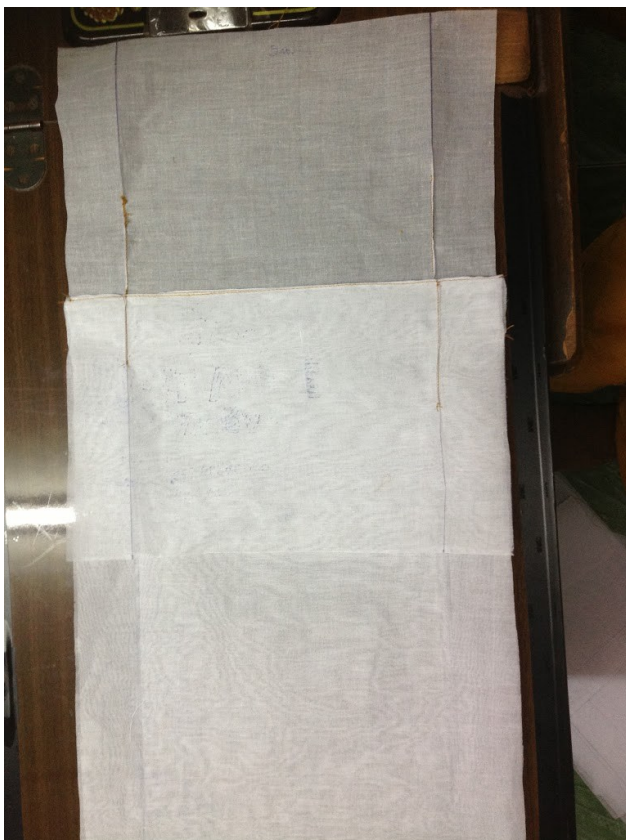
และขั้นที่เป็นเงาต้องตรงกันทั้งสองด้าน ชายผ้าไม่เสมอไม่เป็นไร เมื่อได้ตำแหน่งที่ดีแล้วใช้เข็มหมุดยึดไว้ แล้วเย็บให้ชิดแนวตะเข็บเดิม ให้แนวตะเข็บใหม่อยู่ทางด้านผ้าชั้นใหญ่ แนวตะเข็บเดิมอยู่ริมผ้า

นำผ้าสองด้านมาประกบกระดุกเขาหากัน

พับด้านบนลง ให้แนวเส้นกุดี
และอ้ทพะกุดีเสมอกันนำผ้าสองด้านมาประกบกระดุกเขาหากัน

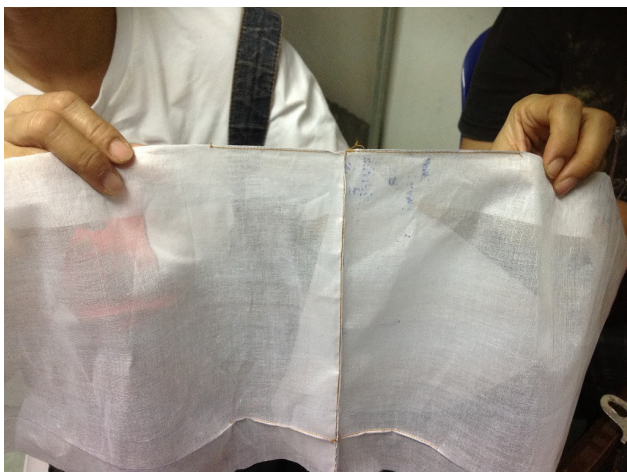

พับผืนล่างลงลักษณะเดียวกัน ได้ตำแหน่งดีแล้วกลัดด้วยเข็มหมุด

เย็บเส้นอักษะกุสิ หลังกระดุก เมื่อสำเร็จคลี่ผ้าออกจะเห็น ช่องอักษะกุสิเป็นคลอง

- (3) เย็บเส้นอักษะกุสิ เส้นขาดด้านล่าง ในลักษณะเดียวกับ เส้นด้านบน เมื่อสำเร็จคลี่ผ้าออกจะเห็นช่อง อักษะกุสิเป็นเหมือนคลอง มณฑลทั้งบนและล่างเป็นฝั่
- (4) ประกบเย็บเส้นกุสิ (เส้นขาด) เข้าด้วยกันทั้งสองด้าน ในขั้นตอนนี้จะมีทั้งหมดสี่เส้น จุดสังเกตคือไขแนวเส้นอักษะกุสิเป็นจุดศูนย์กลางในการเย็บ เวลาพับเข้าหาตัวและเมื่อพับแล้วต้องถูกห่อ

ประกบเส้นกุดีเข้าด้วยกัน

- (5) เมื่อประกบแนวเส้นกุดี เส้นขาด ทั้งสองด้านเข้าด้วยกัน
จะสังเกตเห็นว่าผ้าจะห่อเป็นถุงเสมอ

ด้านที่จะเย็บจะห่อส่วนอื่นเสมอ

- (6) เริ่มเย็บห่างจากจุดพับประมาณ 2-4 ซม. ผ้าจะได้ไม่ย่น และเมื่อเย็บเสร็จแล้วผ้าจะมีสองชั้น มีลักษณะเป็นถุง ช่องกุสลิ และอหะวะกุสลิจะเป็นคลอง

เริ่มเย็บห่างจุดพับประมาณ 2-4 ซม.

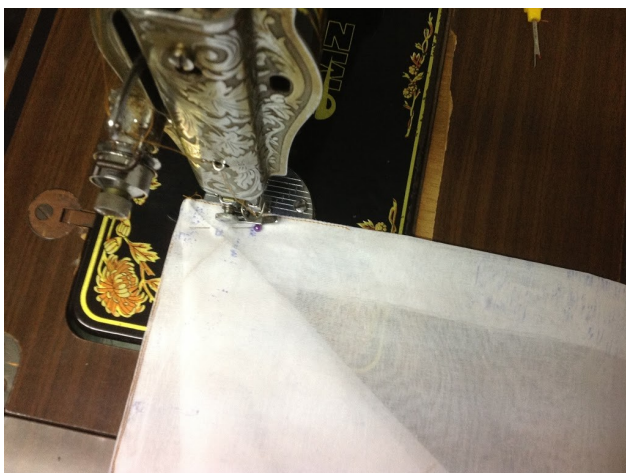
ชั้นที่ 4 และ 6

- (1) พลิกผ้าของชั้นที่ 4 ให้คลุมชั้นที่ 5 จะเห็นว่าผ้ามี 4 ชั้น

ชั้นผ้าชั้นที่ 4 ให้คลุมชั้น 5

- (2) เย็บตามแนวเส้นดัด ให้ห่างจากชายผ้าพแปรมาณเพื่อไม่ให้พลาดในการเย็บ และเพื่อต่อผ้าทั้งสี่ชั้นเข้าด้วยกัน ตรวจสอบให้แน่ใจว่าผ้าทุกชั้นเย็บติดกันดี

ชั้นผ้าชั้นที่ 4 ให้คลุมชั้น 5

- (3) ขลิบให้ตะเข็บเล็กที่สุด

ขลิบตะเข็บให้เล็กประมาณ 2 มิลลิเมตร

- (4) คลี่ผ้ามาเพื่อประกบเย็บเส้นอักษณกุลิของขันธุ์ และขันธุ์เงา
- (5) ประกบเย็บเส้นกุลิ (เส้นขาด) ของขันธุ์ และขันธุ์เงา
- (6) เมื่อเสร็จแล้วผ้าจะเป็น 2 ชั้น และมีลักษณะเป็นถุงเหมือนขันธุ์ที่ 5
- (7) เย็บขันธุ์ที่ 6 ในลักษณะเดียวกันกับขันธุ์ 4 เพียงแต่อยู่คนละด้านของขันธุ์ที่ 5

ขันธุ์ที่ 7-9

มีการเย็บลักษณะการเย็บเหมือนกับกับ ขันธุ์ที่ 4 และ 6
เพียงแต่ต่อขันธุ์ให้ถูกต้องตามลำดับเท่านั้น

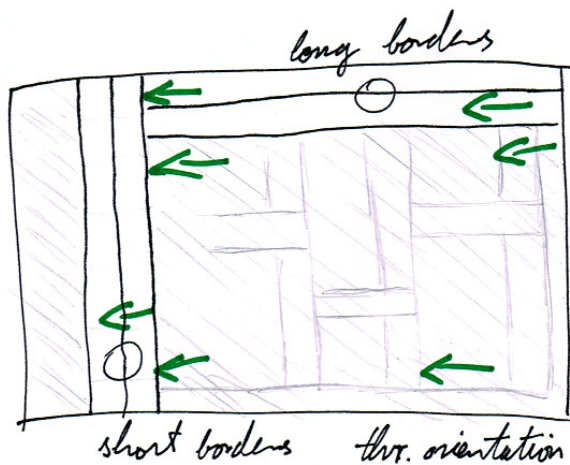
เมื่อเย็บเสร็จแล้วจะเห็นว่าผ้าสังฆาฏิเป็นผ้าสองชั้น แต่ไม่เห็นรอยเย็บ การใส่อนุวต
ลูกดุม และรังดุม ก็จะเหมือนกันกับจิวรทุกประการ

4. อนุวัต

4.1 การตัด

ถ้ามีพื้นที่พอบบนแผ่นผ้า ใช้ส่วนที่เหลือด้านบนเพื่อทำอนุวัต (ผ้าสาบ) ด้านยาว และใช้ด้านขวางสำหรับด้านสูง หรือตัดผ้าตามแนวหน้าผ้าของแต่ละด้าน ทางผ้าของอนุวัตต้องเป็นทางเดียวกันกับผ้าผืนหลัก

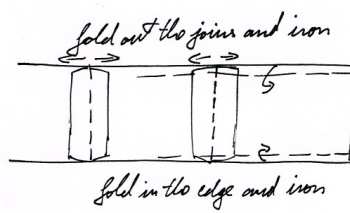
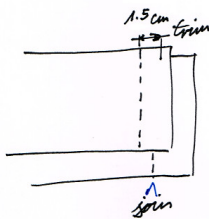
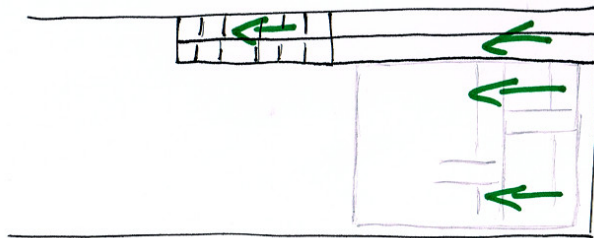
ไม่เช่นนั้นอาจจะเกิดปัญหาผ้าย่นเพราะการหดตัวต่างกันของทางผ้าเมื่อผ่านการซัก

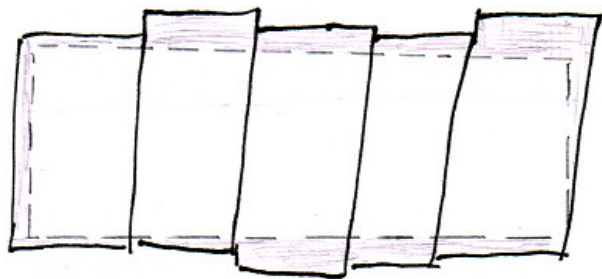
พับจากขอบผ้า ประมาณ 0.5-1 ซม. รีดขอบผ้าด้วยการทับเบาๆ ด้วยเตารีดเพื่อให้เกิดรอยงอต่อการกุดรีดแรงขึ้น เมื่อรีดขอบทางยาวทั้งสองข้างแล้วม้วนเก็บโดยให้รอยรีดยู่ด้านนอก ผูกด้วยเศษผ้าเก็บให้เรียบร้อย ภาพข้างล่างเป็นตัวอย่างอนุวัตที่รีดและม้วนเก็บพร้อมที่จะใช้งาน

หากความยาวของหน้าผ้าไม่พอกับความยาวของวัสดุที่ต้องการ จำเป็นต้องต่อ

4.2 การเย็บ

๕. การย้อม

การย้อมทำได้สองลักษณะคือ ย้อมด้วยสีธรรมชาติ เช่นแก่นขนุนเคี้ยวล้น (อ่านขั้นตอนการทำสีแก่นขนุน และการย้อมสีแก่นขนุน ได้จากภาคผนวกเรื่อง สีจากแก่นขนุน) และ ย้อมด้วยสียูทียาสตร
ในที่นี้จะอธิบายการย้อมด้วยสียูทียาสตร เพราะหาและทำได้ง่ายกว่าสีธรรมชาติ

5.1 อุปกรณ์

- (1) เตาสำหรับต้มน้ำร้อน
- (2) ภาชนะที่ใช้ต้ม มีปากกว้าง เช่นกระทะ กาละมัง หรือหม้อมีปากกว้าง ขนาดประมาณ 20 ลิตร
- (3) ภาชนะตักน้ำมีด้ามยาว เช่นกะบวย ที่กรองน้ำ เพื่อป้องกันเศษสี หรือ สิ่งสกปรกจากน้ำ
- (4) ภาชนะสำหรับย้อม เช่นกาละมัง ในที่นี้ใช้รางไม้ชุด

ราย้อมผ้าและอุปกรณ์ที่ใช้ในการย้อม

อุปกรณ์การต้มน้ำย้อมผ้า ที่พอหาได้

- (5) ถุงมือพลาสติก แบบหนา และถังน้ำเย็นสำหรับช่วยลดความร้อนเวลาขยี้

ถุงมือพลาสติก และถังน้ำเย็น

- (6) สี ประกอบด้วย สีแก่นขนุน ตราสิงห์โต 1 กล่อง สีเหลือง ตราสิงห์โต 1 กล่อง สีกรัก ตรากิเลน ครึ่งกล่อง

อัตราส่วนการผสมสี

5.2 วิธีการย้อม

- (1) ต้มน้ำให้เดือด
- (2) นำสี 3 สีข้างต้น ลงภาชนะ ผสมน้ำร้อนด้วยน้ำพอประมาณท่วมผ้า คนให้เข้ากัน

ผสมน้ำที่ต้มเดือด

คนให้สีเข้ากัน

- (3) นำผ้าทุกชิ้นที่ซักด้วยน้ำเปล่า และบิดให้เส็ดน้ำแล้ว ลงพร้อมกัน เพื่อให้สีที่ได้เสมอกัน

นำผ้าลงพร้อมกันขยี้ให้เร็ว

- (4) ขยี้ให้ผ้ากินสีเสมอกัน ใช้เวลาขยี้ประมาณ 10-15 นาที

ขยี้ให้ผ้ากินสีเสมอกัน

- (5) เมื่อได้สีเป็นที่พอใจแล้วให้นำผ้าไปผึ่งในที่ร่ม

นำไปตากในที่ร่ม

- (6) เมื่อแห้ง ให้ชุบด้วยน้ำต้มแก่นขนุนเข้มข้น เพื่อให้ได้สีและกลิ่นของแก่นขนุน

การย้อมแบบนี้

สีจะตกต้องรักษากลิ่นและสีให้เหมือนธรรมชาติด้วยการวิธีซักผ้าด้วยน้ำแก่นขนุนแทนการซักด้วย

6. อุปกรณ์

6.1 การขีด

- (1) พื้นที่เรียบกว้างขนาด 3 เมตรขึ้นไป ยาวอย่างน้อย 5 เมตร อยู่ในห้องที่ลมสงบ
- (2) ไม้ขีดอลูมิเนียม ยาว 4.5 เมตรหนึ่งอัน 2.5 เมตร หนึ่งอัน
(สองอย่างนี้ไม่ต้องมีเส้นกำหนดขนาด) ไม้บรรทัด 60 ซม. หนึ่งอัน
- (3) ปากกาลูกกลิ้ง สีน้ำเงิน
- (4) กรรไกรตัดผ้าชนิดดี
- (5) ตลับเมตร หรือ สายวัด

6.2 การตัด

- (1) กรรไกรสำหรับตัดผ้า
- (2) เข็มหมุด สำหรับช่วยในการเก็บผ้า
- (3) กระดาษเปล่า สำหรับทำป้ายช่วยจำว่าผ้าชิ้นไหนเป็นชิ้นไหน

6.3 การเย็บ

- (1) จักรเย็บผ้าที่มีฝีเข็มสวยละเอียด
- (2) ด้ายเย็บผ้า (นิยมใช้สีน้ำตาลที่กลืนกับสีผ้าเมื่อย้อมเสร็จ)
- (3) เข็มจักร
- (4) กรรไกรตัดชีด้าย

- (5) เตารีด
- (6) เข็มหมุด
- (7) ไม้บรรทัด ขนาดปกติ สำหรับเข้ามือนูวาท

6.4 การย้อม

- (1) เตาสำหรับต้มน้ำร้อน
- (2) ภาชนะที่ใช้ต้ม มีปากกว้าง เช่นกระทะ กะละมัง หรือหม้อมีปากกว้างขนาด 20 ลิตร
- (3) ภาชนะตักน้ำมีด้ามยาว เช่นกะบวย ที่กรองน้ำ เพื่อป้องกันเศษสี หรือ สิ่งสกปรกจากน้ำ
- (4) ภาชนะสำหรับย้อม เช่นกะละมัง ในที่นี้ใช้รางไม้ชุด
- (5) ถุงมือพลาสติก แบบหนา และถังน้ำเย็นสำหรับช่วยลดความร้อนเวลาขยี้
- (6) สี ประกอบด้วย สีแก่นขนุน ตราสิงห์โต 1 กล่อง สีเหลือง ตราสิงห์โต 1 กล่อง สีกรัก ตรากิเลน ครึ่งกล่อง